

Fynsk fauna skal tilbage til år 1900

Ved Agernæs på Fyn slår Ole Lawaetz Olesens arealer ud på biodiversitetsskalaen med noget af den mest mangfoldige i landet. Alligevel vil han med hjælp fra et biodiversitetstjek og regenerative dyrkningsmetoder forsøge at få de sidste dyr tilbage, som han husker fra sin barndom.

BIODIVERSITET

TEKST & FOTO: UFFE BREGENDAHL

Det kan næsten ikke blive smukkere: Ole Lawaetz Olesens kålmarker er omgivet af bakker, søer, skov – og ikke mindst det sydvestfynske øhav.

Midt i en af de forblæste kålmarker har økologen besøg af konsulent Jesper Fog-Petersen fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug, der skal hjælpe med at øge biodiversitet og de regenerative processer i jorden. Selv om både planter og insekter allerede ser ud til at trives fremragende.

Før markbesøget har Jesper Fog-Petersen tjekket arealerne på et biodiversitetskort, som viser, at der officielt er registreret 384 mere eller mindre sjældne arter omkring Oles Lawaetz Olesens landbrug.

»Der er både andefugle og især planter, og fordi han har speciel vegetation med strandenge, overdrev, skrænter og rigtig mange forskellige ting, som er sjældne i Danmark, så slår den altså ud med de her 384 arter. Vi har fem ejendomme med i projektet, og en af de andre gårde, i

Vestjylland, havde 16 arter. Ole har altså nu 24 gange så mange arter, så hans sted er noget særligt,« fastslår Jesper Fog-Petersen.

MANGE ARTER FORSVUNDET

Gården Agernæs og dens vindblæste kålmark med udsigt over Åkrog Bugt er en af de fem gårde, der er med i Innovationscenter for Økologisk Land-

terner og forskellige specielle mågearter - nu har vi stort set vand rundt om hele øen - er jo også forsvundet. Lærken er også på retræte. Der er ikke de mængder af fugle, som der var dengang, og det viser jo at der er noget længere nede, som ikke fungerer helt som det skal,« siger Ole Lawaetz Olsen.

I et samarbejde med grøntsagsproducenten Torup Bakkegård og Orelund dyrker han 470 ha med økologiske grøntsager, hvoraf han selv ejer de 155 ha fra gården Agernæs.

Foruden en lille besætning med højlandskvæg, producerer Agernæs 5.500 slagtegrise, som leverer mange af næringsstofferne til afgrøderne.

Når den fynske gård i forvejen er omgivet af 384 arter, kan det umiddelbart se ud, som om dagens besøg er op ad bakke for biodiversitetskonsulent. Ole Lawaetz har blandt andet forsøgt sig med efterafgrøder som honningurt og vikke i f.eks. markerne med græskar og grønne hokkaido, der skal hjælpe med at regenerere jorden på marker, hvor grøntsagerne er blev et høstet.

»I forvejen har han også skåret alle ender og hjørner, trekanten og urelle ting af markerne, som det alligevel ikke rigtigt kunne betale sig at dyrke, fordi medarbejderne lå og vendte og drejede maskinerne. Det har han braklagt og givet tilbage til naturen, så han havde lavet rigtig mange supergode tiltag for biodiversiteten allerede,« siger Jesper Fog-Petersen.

INSEKTVOLD HVER 180 METER

Mellem rækkerne af kål og andre grøntsager har Ole Lawaetz valgt at så et plantedække i køresporene, som han tidligere brugte megen tid og kørsel med harve på at holde sort

og fri for ukrudt. Det gør det nu nemmere at køre med maskinerne - især i våde perioder. Desuden har han altså valgt at dele markerne op i stykker på fire ha, og han har indlagt insektvolde for hver 180 meter.

»Det er første år i år, og så håber vi på, at det giver bedre vilkår for dyrelivet og giver os bedre vilkår for at dyrke vores marker, da vi ikke har

”

Hvis vi kunne komme tæt på, hvordan det var omkring 1900-tallet, hvor jeg kunne forestille mig, det var i fuldt flor det hele, så ville der være et stort ønske for mig

OLE LAWAEZ OLESEN,
ØKOLOG, AGERNÆS

brugs projekt om regenerativt landbrug. Og selv om mangfoldigheden i Agernæs' natur allerede er høj, er det stadig vigtigt for Ole Lawaetz Olsen via ny viden og nye metoder at få højet biodiversiteten og få regenereret jordkvaliteten. Mange dyr, som han husker fra sin farfars tid på gården, er nemlig stadig ikke kommet tilbage.

»Det synlige er jo viber og sådan noget som agerhønen. Den er så lige kommet tilbage nu igen, og vi har set den med kyllinger, men dem var der rigtig mange af før, og jeg kan se i hans jagtjournaler, at han skød rigtig mange af dem, og det er jo en indikator på, at der dengang var masser af insekter til kyllingerne. Alle vores

”

Inden for det regenerative ved man, at kommer man op på fire til fem arter, sker der noget sådan lidt magisk nede under jorden

JESPER FOG-PETERSEN,
SPECIALKONSULENT,
INNOVATIONSCENTER FOR
ØKOLOGISK LANDBRUG

noget kemi at gøre godt med,« siger Ole Lawaetz.

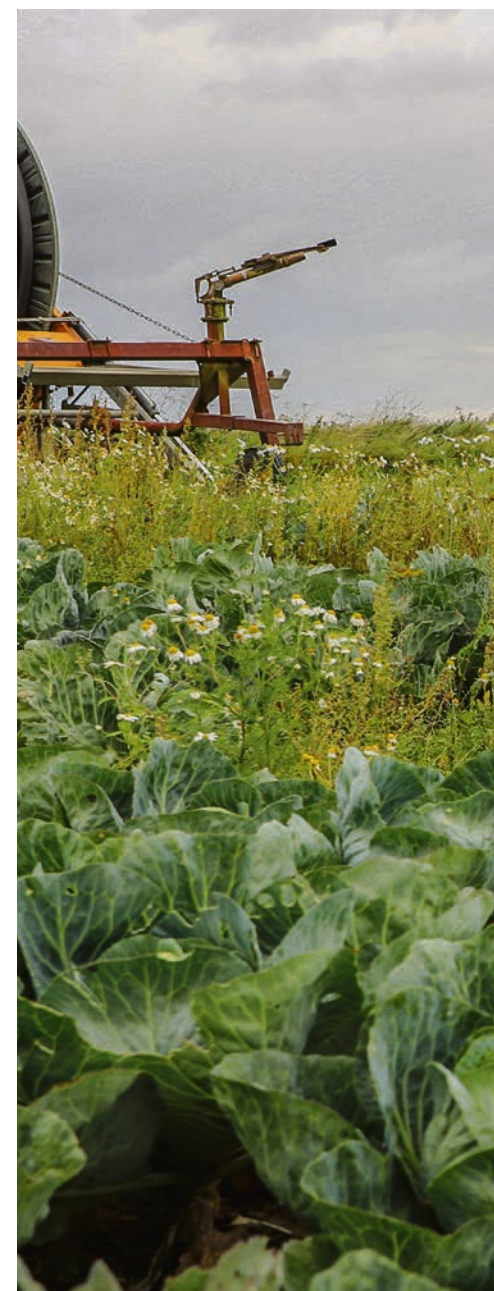
Insektvoldene skal især tiltrække nyttedyr, der fungerer som naturlig bekæmpelse af de skadedyr, der kan ødelægge grøntsagsavlernes højværdiafgrøder, forklarer Jesper Fog-Petersen.

»Det er for eksempel bladlus, larver eller andre skadedyr, der kommer i afgrøderne. Og det kan hjælpe en økolog, som ikke må sprøjte dem ihjel med pesticider, at der er en masse nyttedyr lige i nærheden. I insektvoldene har han sået nogle gode plantearter, som nyttedyrene godt kan lide, så på den måde kan det være en slags naturlig bekæmpelse af skadedyrene i grøntsagerne,« forklarer Jesper Fog-Petersen.

DET HJÆLPER SÅ SMÅT

Mange af Ole Lawaetz Olesens tiltag viser, at han allerede er i gang med en proces, der skal øge biodiversiteten og hjælpe med at regenerere den landbrugsjord, han dyrker sine grøntsager på. Drømmen er at bringe livet på Agernæs tilbage, som det var på hans farfars tid - da han selv var barn. Mange dyr fra dengang er der ikke længere.

»Ambitionen er at bringe faunaen tilbage til det, den var. Selvfølgelig skal vi dyrke markerne og få noget ud af det, men vi skal også få noget dyreliv og nogle insekter tilbage, som er på retræte nu. Vi kan se, at det hjælper så småt, men hvis vi kunne komme tæt på, hvordan det var omkring 1900-tallet, hvor jeg kunne forestille

mig, det var i fuldt flor det hele, så ville det være et stort ønske for mig,« siger Ole Lawaetz Olesen.

INGEN NØGNE MARKER

Selv om konsulent Jesper Fog-Petersen altså er udfordret, når han skal optimere biodiversiteten, mener han stadig, at der er plads til forbedringer.

»De ting, han såede, var relativt fornuftige, men han kunne optimere med nogle plantearter, der var endnu bedre for nyttedyrene. I valg af efterafgrøder kunne han godt finde nogen, der opbygger jorden bedre. Han havde to arter, vintervikke og honningurt, og det er godt med to arter. Men inden for det regenerative ved man, at kommer man op på fire til fem arter, sker der noget sådan lidt magisk nede under jorden. Det er endnu bedre for opbygningen af kulstof, jordens frugtbarhed og humusdannelsen. Så det er et af de steder, jeg kan hjælpe ham, så han kan optimere på det,« fortæller Jesper Fog-Petersen.

Netop forsøg med forskellige efterafgrøder på grøntsagsmarkerne, har allerede været en af de største øjenåbnere for Ole Lawaetz Olesen.

»At vi ikke længere har nogen nøgne marker, som vi kalder dem, at det er groet til hele tiden og genererer materiale til den næste generation af planter, det er ret væsentligt. Og det er jo bevist, at det har en kæmpe effekt på mikronæringsstofferne i jorden,« siger han.

Netop at tingene bliver bevist videnskabeligt, er afgørende for Ole

Kålmarkerne dyrkes intensivt, men ud fra regenerative metoder, der skal sikre, at jorden ikke bliver udpint, og at biodiversiteten forhåbentlig kan genetableres, som den var omkring år 1900.

Med 384 arter registreret i området ved Ole Lawaetz Olesens bedrift på Agernæs, er det et biologisk hotspot. Alligevel savner han stadig mange dyrearter, som han husker fra sin bedstefars tid

Lawaetz Olesen, og hovedårsagen til at han i dag går rundt i marken med en konsulent fra projektet. Som med insektvoldene og de forskellige efterafgrøder prøver økologerne ofte nye ting af med en *fornekkelse* af, at det virker.

»Det er jo en ting, at vi står og siger, at vi mener, det har en effekt. Men at man kan bevise, at man har lavet en effekt, er ret vigtigt. Også hvis man skal kunne sælge de rege-

nerative dyrkningsprincipper udadtil, selv om det lyder så smart. At kunne bevise, at det har en effekt, ville være vigtigt for mig, og det håber jeg, vi kan med nogle af de tiltag, vi har lavet. For ellers kan vi bare gå og gisne om, at vi tror det er godt,« siger Ole Lawaetz og tilføjer:

»Der skal tages nogle prøver, der kan vise på papiret, at det har fungeret. Så er det også nemmere at komme videre med.«

I projektet bliver der desuden udtaget jordprøver i markerne på de fem gårde, som skal undersøges for mikrobiel diversitet, humusindhold og andre faktorer, der spiller ind i den regenerative proces. Der bliver lavet DNA-prøver på gårdene, som med tiden skal vise indholdet af, hvilke svampe og bakteriegrupper der findes i jorden, og hvilke mængder de findes i, da det kan sige noget om jordens jordfrugtbarhed.

I marken med hvidkål vejleder konsulent Jesper Fog-Petersen om metoder, der kan hjælpe med at regenerere jorden og øge biodiversiteten hos Ole Lawaetz Olesen

Økologisk Landsforening leder efter værter til næste års Økodag og holder derfor to værtsaftener, hvor man kan høre nærmere om værtskabet. Arkivfoto: Jakob Brandt

Næste år danser køerne for 25. gang til Økodag – skal du være vært?

Økologisk Landsforening afholder to værtsmøder for at finde værter til Økodag 2024 d. 14. april. Målet er et halvt hundrede værtsgårde.

ØKODAG
AF JAKOB BRANDT

Økologisk Landsforening og de økologiske mælkeproducenter kan næste år fejre, at det er 25 år siden, at foreningen sammen med de økologiske mejerier for første gang fejrede, at de økologiske køer kommer på græs. Det landsdækkende event har udviklet sig til et stort hit hos de danske forbrugere, som ønsker at komme tættere på de landmænd, som producerer den økologiske mælk og opleve, hvad det betyder for køerne at komme på græs.

Sidste år besøgte ca. 140.000 danskere de 40 værtsgårde. Til næste år, når det populære event fejrer sit 25-års jubilæum, håber projektleder Malene Jensen at komme op på et halvt hundrede værtsgårde, så endnu flere får mulighed for at opleve køernes festdag.

IDEER OG INSPIRATION

For at nå det mål indleder Økologisk Landsforening allerede nu jagten på de Økodagsværter, som skal være med til at gøre dagen til en god oplevelse for både køerne og de mange små og store gæster, som kommer for at se dem danse, når de d. 14. april atter kommer på græs.

»Vi vil gerne op på et halvt hundrede værtsgårde rundt om i hele landet, så alle får mulighed for at besøge en gård uden at skulle køre alt for langt,« siger Malene Jensen, som i år har planlagt intromøder for potentielle økodagsværter på både Sjælland og i Jylland.

På møderne har deltagerne mulighed for at udveksle ideer og erfaringer over en økologisk middag, og

de vil desuden få serveret de vigtigste konklusioner fra evalueringen af Økodag 2023.

»Tilbagemeldingerne fra sidste år viser, at det er nogle meget engagerede gæster, som kommer ud på gårdene, hvor de gerne vil bruge en del tid, og på mødet kan værterne høre mere om, hvilke aktiviteter, som gæsterne sætter mest pris på,« siger Malene Jensen.

MINDRE METAN

Sammen med et velfungerende billetsystem skal møderne gøre det nemmere for værterne at planlægge omfanget af diverse aktiviteter og finde ud af, hvordan lokale spejdere og andre samarbejdspartnere kan tjene en skilling i forbindelse med Økodag.

Ud over at få en hyggelig aften i selskab med kolleger byder værtsmøderne også på faglige input, idet Julie Henriksen, chefkonsulent og teamleder for klima & natur hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug, indleder med et oplæg om klimapotentialet ved mælkeproduktion. Hun tager udgangspunkt i et hollandsk studie og svenske resultater, der peger på, at græssende køer udleder mindre metan end køer på stald.

VÆRTSAFTENER

Økologisk Landsforening afholder to værtsmøder for økologer, som overvejer at blive vært ved Økodag 2024, eller som ønsker at dele erfaringer med andre værter.

- Sjælland: 15. november kl. 17-20.30 på Herthadalen i Lejre
- Jylland: 16. november kl. 17-20.30 på Gothenborg ved Them.
Tilmelding: senest 7. november på: økodag.dk/vaerstaften

Økodag bliver støttet af midler fra Mælkeafgiftsfonden og Fondens for Økologisk Landbrug.